

ВИХОВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ ПАРАДИГМІ

Одна з визначальних рис сучасної освіти – ґрунтування «на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами» [1]. В одному ланцюзі разом з гуманізмом та демократією знаходиться й гендерна рівність, досягнення якої є одним із нагальних питань нашого суспільства. Про це свідчать низка законодавчих документів, ухвалених на підтримку впровадження гендерної рівності в усіх сферах суспільного життя, та проведення Парламентських слухань з означеного питання, останні з яких відбулися 16 жовтня 2013 року [2].

Актуальність проблеми культивування ідей гендерної толерантності в сучасному українському суспільстві відображена в Декларації принципів толерантності, прийнятій у 1995 році ЮНЕСКО, Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2005), де проблема досягнення гендерної рівності є однією з пріоритетних.

В останні десятиліття поняття «толерантність» стало міжнародним терміном, найважливішим ключовим словом у проблематиці світу. У даний час має велике значення усвідомлення важливості виховання толерантності, яке мусить об'єднати різних людей, фахівців різних напрямів і рівнів, представників різних вікових груп, людей різних країн, національностей, конфесій, гендеру [3, с.114]. Слід наголосити, що на сьогодні толерантність може бути одним із гарантів стабільності у сучасному світі. Формування цієї найважливішої якості, яке починається ще в дитинстві, продовжується протягом усього життя шляхом соціальної взаємодії людей. Особливу увагу цьому питанню приділяють ВНЗ, адже на них також покладена проблема виховання гендерної толерантності. Тому ця проблема надзвичайно гостро актуалізована у педагогічному дискурсі.

Дуже обмежено представлені питання виховання гендерної толерантності у навчальних програмах вивчення гуманітарних наук. Але українське суспільство демократично розвивається і ми все гостріше відчуваємо тиск гендерних стереотипів як на професійне та громадське життя, так і на міжособистісні відносини в сім'ї та на роботі.

Спектр інформаційно-просвітницьких, розважальних, спортивно-масових заходів, які забезпечують інформування щодо різних аспектів гендерних толерантних відносин, а також демонструють у доступній формі бажані зразки гендерно-чутливої та гендерно-відповідальної поведінки безумовно потрібен у всіх вишах. Основну частину інформації у ході навчального процесу студент отримує не з повідомлень викладача, а із загальної «морально-психологічної атмосфери» навчального закладу і безпосередньо – навчального процесу. Інакше кажучи, від «духу»

університету, відносин, які панують усередині нього, інтонації, особливості спілкування, тощо.

І у цій площині лежить значне і чи не найпотужніше коло проблем, які стримують і поширення гендерних знань, і формування необхідної гендерно-відповідальної поведінки викладачів та студентів. Сьогодні більшість викладацького складу не звертається до цих знань і практик у своїй повсякденній професійній діяльності. Більше того, певна частина викладачів взагалі вважає ці проблеми штучними і надуманими, формуючи, таким чином, відповідні негативні установки й у студентів. Таку поведінку, на нашу думку, можна вважати гендерно-безвідповідальною. Випускник повинен мати відповідні знання і навички, що допомогли б йому чи їй у майбутньому бачити й вирішувати проблеми, які мають гендерну складову, щоб вміти відстоювати свої права у професійній діяльності та толерантно ставитись до оточуючих.

Шлях до гендерної культури пролягає через гендерну поінформованість, обізнаність, чуйність та вироблення асертивності в дійовому протистоянні й протиставленні статевим стереотипам. Сьогодні кожному викладачу потрібен базовий комплекс гендерних знань, які були б покладені в основу його професійної діяльності. І кожен викладач повинен відповідати за їх наявність і поповнення. У даному ракурсі гендерна поінформованість і гендерна чутливість повинні стати обов'язковими складовими професійної компетентності викладачів. Сам викладач чи викладачка повинні вміти аналізувати свою професійну діяльність із точки зору наявності в ній гендерної компоненти, урахувати і особливості власного сприйняття, й особливості аудиторії, вміти застосовувати конкретні знання та підходи. Цими вимогами не закінчується перелік проблем у цій сфері. На жаль, сьогодні ми не можемо говорити про сприйняття освітянами ґрунтовних розробок у галузі гендерної педагогіки, а тим більше – про готовність упроваджувати їх у повсякденну діяльність.

В умовах переходу нашого суспільства у постіндустріальне та інформаційне висуваються нові вимоги і створюються нові можливості у застосуванні інформаційних технологій практично в усіх галузях виробництва, науки, освіти, культури і навіть побуту. Тому, вже сьогодні викладачі мусять ефективно використовувати нові технології та джерела інформації, що сприятиме більш продуктивному засвоєнню нових знань. Самоосвіта та підвищення кваліфікації це одна із важливих завдань для всіх освітян. Шляхом повсякденної роботи щодо вивчення, розуміння та поширення гендерних знань, упровадження в життя принципів гендерної рівності та формування нових стандартів і традицій поведінки буде формуватися відповідальна поведінка викладачів та співробітників.

Навчити молодих людей відповідальності та гендерної толерантності непросто, тим більше, що існуючі в суспільстві цінності не завжди сприяють тому. Однак, коли традиційні цінності зруйновані, а нові ще не створені, саме університети, які залучають у свої стіни маси молоді, зобов'язані формувати у майбутньої еліти вчених, політиків, підприємців європейського суспільства

етику відповідальності, усвідомлення того, що потрібно розплачуватися за наслідки своїх дій. Виходить, що університетські викладачі, як ніхто інший, повинні вірити в краще майбутнє. Адже, як підкреслював французький філософ П'єр Тейяр де Шарден, майбутнє знаходиться в руках тих, хто здатен дати наступним поколінням істотні підстави жити та сподіватися.

Враховання гендерного аспекту толерантності орієнтує відносини на дотримання рівноправності, поваги, свободи особистості, слугує для нормалізації психологічної атмосфери в особистому житті індивіда, в групі, суспільстві, формує і розвиває гендерну самосвідомість, забезпечує позитивну гендерну та соціальну самоідентифікацію.

Літератури:

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс].
2. Парламентські слухання від 16 жовтня 2013р. у Верховній Раді України "Забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків. Проблеми та дієвий шлях їх вирішення" [Електронний ресурс].
3. Міріманова М. Толерантність як проблема виховання // Розвиток особистості. – 2002. – №2. – с. 104-115.